

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrta leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petič vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslana vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Iz Hrvatske.

Zagreb, 7. oktobra 1918.

(Te dni so zborovali v Zagrebu zaupniki jugoslovanskih političnih strank in skupin, ki so se zedinili na tem da se je ustanovil Narodni Odbor. V sredo bo odločila še srbsko-hrvatska koalicija o tem: ali se prikloni ostalim strankam v narodu ali pojde svojo pot dalje. V Hrvatski »Riječ« od danes je uvodnik »Novi položaj — novi poziv«, kjer se odločno in jasno pletira za to, da se složimo vsi, »da skupimo našo snagu i uznastojimo, da prilikom riješenja našeg narodnog problema prodre stanovište, koje izražava nesumnjivu in nepotvorenu volju našeg naroda sa tri imena, a s težnjom za jednu budućnošću, i da se narodni problem riješi u svojoj potpunosti i cijelosti, a ne parcijelno prema tuđim interesima«. Jugoslovanski, slovenski, hrvatski in srbski socialisti iz Cislajtanijske in Banovine so se tudi izjavili za skupno delo.

Dela bo dovolj! Opozoril bi danes le na nekaj, kar se mi zdi osobito važno. Kdor bere naše hrvatske in srbske časopise iz Banovine, bere vsak dan o tatvinah, ubojih, umorih itd. Danes so n. pr. sredi Zagreba na Illici, tedaj v najživahnejši zagrebski ulici opoldne urolili neznani zlikovci v trgovino juvelirja Engelsratha in mu ukradli draguljev za pol milijona kron! Predčerašnjim so zopet »neznani« tatovi pokradli iz bolnice na zelenem brjegu vrednosti za 40.000 kron. Iz nadbiskupske tiskarne so pokradli za 10.000 kron. Itd. itd. Zelo zanimljivo pa je poročilo, ki opisuje umor občinskega načelnika Agića v Rajču pri Novi Gradiški. Minoli petek, dne 4. oktobra, je prišlo šest oboroženih mož (imeli so puške, bajonete in revolverje za pasom) v hišo župana Agića in vprašali po gospodarju. Ko je prišel, so mu rekli: »si ti upravitelj Agić?« Ko je potrdil, da je on to — tedaj mu je rekel poglavar šestorice tako-le: »Ti si slao gladnu decu pastu travu, a mi smo došli, da tebe sad pošaljemo tu travu pastu. One torbice, koje si sirotinji zplenjenio, tebi će se seda osvjetiti.« Ti si pošiljal lačne, revne otroke, ko so prišli k tebi kruha prosit, na pašo, naj se trave najedo — mi sedaj Tebi to povrnemo. Maščevati se hočemo nad Teboj, ker si odvzemal siromakom koše in torbe. In prišli so ga, odpehali ven, privezali ga z vrvicami k orehu ter ga s štiri mi strelji umorili... Potem so prisilili sosede, da so naložili na pripravljene vozove precej blaga iz trgovine Aličeve in so vse skupaj odpeljali v šume... Agić je namreč med vojno kot upravitelj občine v Rajču tako »blagodejno« deloval, da je postal milijonar in se je prav te dni hotel preseliti v Zagreb in je že odločil čast občinskega načelnika... Tukajšnji listi pišejo zato: »drži se, da ih (te možel) je netko morao na Agića upozoriti, pa da on na ovako tragički način svršio kao žrtva osvete, ali i iz svojo bezobzirnosti prema narodu.«

Te dni je tudi znani zagrebski vojni milijonar M. H. dobil pismo, kjer mu »neznani« sporočajo, da položi kot odkupnino veliko svoto (govori se: milijon kron) na določeno mesto, »inače ode glava« (drugače bo ob glavo)... Po Srijemu večni boj, kdor ne ugodil želji teh »neznanih« — gorje mu. Pripoveduje se zanimljive dogodke, ki že s pravkar navedenimi, pričajo, da bo treba z vso resnostjo vzeti delo pri nas v Banovini, v Bosni in Hercegovini v roke, kajti teh »neznanih« je menda nad pol milijona...

Vse šume so jih polne in ogrožajo vsako redno delo — ne le aprovizacijsko, marveč sploh vse. Oblasti so odpovedale, — ni jim moči priti do živega. Nevarnost ropov, požigov, vlomov je vsak dan večja.

Zdi pa se mi, da je tu prav sedaj nujno, da se vprašanje teh »neznanih«, ki tavajo po gozdih in poljih Slavonije, Bosne in Hercegovine, vzame v roko. Kdo drugi naj reši svoje sinove kot narod sam? Najmanj 70 odstotkov med njimi je takih, ki pridejo lahko na pravo pot. Socialisti bi imeli dovolj dela, če bi imeli več ljudij, da store tu, kar se storiti da — ali tudi drugi pošteni ljudje v narodu, tedaj v prvi vrsti »Narodni Odbor« ima tu eno važnih svojih nalog, ki jo je rešiti, in sicer rešiti socialno, rešiti pošteno, rešiti prav, rekel bi: rešiti socialistično. Upajmo, da bodo v teh institucijah možje, ki bodo dorasli svoji nalogi. Škoda bi bilo, če bi sedanja velika doba ne bila prav pojmovana.

Mirovni govor sodruga Adlerja.

(Konec.)

Bojim se, da bi naleteli avstrijski narodi po lastni zmagi na ravno tako slabo bodočnost, kakor po zmagi nasprotnikov. Bojim se, da zmaga teh ne bo prinesla onim avstrijskim narodom, ki računajo nanjo istih sadov, kijih od njih pričakujejo. Pa, kar hočemo, ni zmaga, ampak konec vojne, mir. Mir bo stal žrtev, ki pa niso v nikakem razmerju z onimi žrtvami, ki so jih vsi avstrijski narodi že davno doprinesli in jih še doprinašajo. Prepričati moramo o tem naše nasprotnike, ne Clemenceaua in Lloyd Georgea, ampak Francoze in Angleže. Ze danes lahko opazujemo razvoj pri angleških delavcih, ki je od dne do dne jasnejši, pa tudi razvoj pri Francozih, pri katerih je postalo ono, kar je bilo preje manjšina socialistov, sedaj že večina. Razvoj gre navzgor, prepričanje se menjava, toda k temu moramo pripomoči tudi mi. Vlada mora govoriti jasno, govoriti pa morajo tudi zastopniki ljudstva. Prisotnost delegatov ljudskih zastopstev pri mirovnih pogajanjih je komplicirano vprašanje tehnike; o tem tu ne govorim.

Govore naj narodi, naj zbornica izjavi, da hočejo narodi mir in naj obenem označi oni minimum pogojev, ki ga smatra za podlago mirovnih pogajanj. Žrtve, ki jih moramo doprinesiti, bodo pokora za greh — ki nam ga je določila usoda — ker smo namreč povzročili vojno. Pripravljeni smo doprinesiti žrtve, ker je to, kar sedaj doživljamo in naše trpljenje mnogo težja žrtve.

Zato smo stavili naš predlog. Sestavili smo pogoje, za katere menimo, da zadostujejo za možnost miru. Šli smo morda celo malo predaleč, toda pri tem smo se dali voditi od upanja, da bodo podpisali ta predlog tudi drugi poslanci te zbornice, ne da bi morali za to zatajiti svoje prepričanje. Pred vsem smo imeli v mislih potrebo, da je treba ustvariti novo Evropo, nov svetovni red, novo mednarodno pravo, potrebo, ki sta jo priznala tudi Czernin in Burian. Socialni demokratje zahtevajo, da se ustanovi zveza narodov, izvrši razoroženje, kar smo vendar vedno zahtevali. Hočemo tudi razsodišče in onemogočitev bodočih vojen. Časi, ko so odločali o narodih kralji in diplomati so minuli, ne, ker hoče to Wilson in ententa, temveč iz tega razloga, ker se narodi v tem oziru ne bodo dali več vladati na ta stari način. Ne vemo še, kakšen bo konec te vojne, kakor nismo vedeli, kako je prišel njen začetek, vemo pa, da se avstrijski narodi ne bodo več upogibali in klanjali tej stari Avstriji, ne glede na to, kaj hoče ententa. Hočemo novo mednarodno pravo, izognitev vsake gospodarske vojne, delavsko varstvo, obnovitev vseh zasedenih dežel. Nad Srbijo smo zagrešili več, kakor vojno. Kar se je dogodilo v tej državi po srbski okupaciji, nikakor ni malenkost. Naše gospodarstvo tam doli ljudi ni prepričalo, da je habsburško gospodarstvo prijetneje kot je bil režim njihovega bivšega monarha. Od Srbije ne smemo zahtevati nikake kontribucije, potrebno bo celo, da jo oškodimo.

Avstrija mora izjaviti, da hoče dati vsem svojim narodom samoodločbo in mora od njih pričakovati, da bodo sami od sebe smatrali za potrebno, skleniti potrebne gospodarske in politične medsebojne odnose. To ne velja le za Čehe, Poljake in Slovence, tudi Nemci hočejo biti socialno, politično in državno pravno kovači svoje usode. Nemški narod ni imel nobene koristi od gospodstva nad drugimi narodi in nima več veselja, da bi še nadalje udeleževal to gospodarstvo.

Na smeh mi gre, ako slišim besedo o veliki slovanski državi od Gdanskega do Adrije, zakaj med Gdanskim in Adrijo živi tudi nekaj

milijonov Nemcev. Tudi mi hočemo živeti kot narod in bomo skrbeli za to, da prenovljeni nemški narod v Avstriji ne zapade isti napačni, ozkosrčni, nesrečni politiki, ki je veljala doslej za nemško. Nemški narod nima več veselja biti profos Habsburga.

Kar se tiče jugoslovanskega vprašanja, naj se za božjo voljo ne zgodi, da bi se izigravalo Hrvate proti Srbom. Ogrom in grofu Tiszi bi prišlo izigravati Hrvate proti Srbom, toda pozablja se, da postajajo tudi Hrvatje pametni in ne bodo se dali več vtikati v jarem suženjstva, kakor se je to zgodilo leta 1848. Hrvatje so danes tako daleč, kakor so bili nekdanj Srbi. Ako krščanski socialci pripovedujejo, da bo našel Habsburg tam še železno oporo, se zdi, da tiči v tem mnenju več minulosti kot bodočnosti. Ni dvoma: Od rešitve jugoslovanskega vprašanja, od redu na jugu monarhije ne odvisi le mir Avstrije, temveč tudi Evrope.

In Poljaki! Daszynski se je izrekel proti avstropoljski rešitvi. Pomni pa naj, da so bili socialni demokratje prvi, ki so z največjo ostopostjo pobijali avstropoljsko rešitev v času, ko nemški socialni demokratje pri Poljakihi niso našli onega soglasja, ki bi bilo zaželeno. Ukrajinci se z zagotovilom, da se bo z njimi dobro ravnalo, ne bodo zadovoljili. Z eno besedo: Kar se je zgodilo na vzhodu, mora biti odpravljeno! Brestlitovski mir ne sme biti le, kakor pravijo socialni demokratje Nemčije, ovira za svetovni mir — pripominjam, da velja to tudi o bucareškem miru — temveč se mora, kakor pravijo avstrijski socialni demokratje, razbiti.

Predlog nemških socialnih demokratov daje parlamentu možnost, da se izreče o teh eksistenčnih vprašanjih države in položi na tehtnico svojo lastno voljo. Nismo pri volji, da bi prepuščali to onim, ki sedaj vladajo ali pa avstroogrskemu močutcu, grofu Tiszi. Najsi bo že grof Tisza zaupnik ali poslovodja katerekoli inštanace, naš ni. Smatramo ga, v kolikor more posameznik sploh nositi v zgodovini krivdo, za enega onih, ki so najbolj obremenjeni s krvno krivdo.

Vse poslance pa resno prosim, da se vsedejo k posvetovalni mizi s svojimi političnimi in narodnimi nasprotniki in da izločijo mirovno vprašanje iz splošnega programa pasivne politike. Kar je le mogoče, je treba storiti, da se približamo miru. In dana je možnost: Ako se izkaže Avstrija kot država, s katero, je mogoče skleniti mir!

V zaželjeni deželi.

III.

Okrožja, okraji in občine.

»Slovensko« skupino razdelil sem uže na tri približno enako obljudena okrožja. Tudi pri njih upravi nasvetujem organično zvezo uradniškega in ljudskega življa. Okrožju načeluje okrožni glavar, njemu stoji na strani od ljudstva po splošni, enaki, tajni volilni pravici izvoljeni okrožni svet. Naravno, da mora glavar razpolagati z večjim osebjem, katero je združeno v okrožni vladi. Ista se naj sestavi zopet tako, da so v njej spojeni stalni uradniki in izvoljeni, periodično se menjajoči odposlanci iz okrožnega sveta. Svoje prejemke naj le-ti dobe iz blagajne okrožnega sveta. Tedaj prav tako kakor v deželi, le z neko znamenito razliko. Okrožnemu svetu namreč bi zelo pristigel področje, postavodajne oblasti mu ne bi dovolil, k večjemu bi mu privoščil neko normativno kompetenco in še to le sporazumno z okrožnim glavarjem.

Okrožje razpada potem v upravne okraje. Sedanjih okrajnih glavarstev ne bi hotel obdržati. Soglasna sodba vseh poznavalcev obstoječe politične uprave jih obsoja, češ, prevelika so in preobsežna, da bi jih mogel spoznati njih predstojnik tako natančno, kakor bi trebalo. Prava upravna enota se i meni vidi sodni okraj, broječ približno 10—15.000 duš; z njim naj se tedaj krije tudi okoliš političnega okraja. Iz tega sledi, da bi se ve-

liki sodni okraji, n. pr. ptujski, celjski, okraj ljubljanske okolice itd. za upravne namene morali razdeliti na več manjših političnih okrajev.

Na organizacijo tega upravnega okraja polagam posebno važnost, v njem vidim nositelja cele načrtane upravne sisteme. Načelnika njegovega, okrajnega glavarja, predstavljam si kot dušo celega okoliša, glavni motor bodi gospodarskemu in kulturnemu napredku celega okraja. Da se pa vsaj približamo temu uzoru, stopi mu naj na stran okrajni svet, izbran od ljudstva. Ali v tem slučaju se ne bi zanašal na splošno, enako volilno pravico, temveč gledal bi pri sestavi okrajnega sveta strogo na to, da so uže po načinu izbiranja v njem zastopani najvažnejši stanovski poklici. In zakaj? Ker bi v tej korporaciji hotel združiti vse one premnogovrstne odbore, odseke in svete, katere sedaj sestavljamo in volimo s silno potratno časa in denarja in čestokrat brez zaželjenega uspeha. Čemu na primer na Kranjskem okrajni šolski svet, okr. cestni odbor, zdravstveni svet itd., vse te različne korporacije, skrivajoče pod blestečo firmo »avtonomije« svojo brezpomembnost in dejansko neplodnost? In čemu ta razložek, da ima sedanji okrajni glavar v enem takem na videz »avtonomnem« zastopu edino in izključno besedo, k drugemu pa niti blizu ne sme, da si služijo vsi brez izjeme javnim, tedaj političnim namenom? V okrajnem šolskem svetu brezpogojno zaukazuje predstojnik političnega okraja in pohlevno mu služi podložnik njegov, okrajni šolski nadzornik. Tam svojo voljo narekava okrajni glavar, v cestnem okraju pa — in ceste so vendar istotako del novodobne kulture kakor šole — v tem zastopu pa niti besede nima! Nevzdržljive razmere! Združimo vsa ta »dissecta membra«, spojimo vse te funkcije v okrajnem svetu ter razpredelimo ga po osnovnem statutu v razne sekcije ali oddelke, katerim se naj poverijo dotične upravne naloge. Kedar se pa gre za zadeve, tikajoče se uprave celega okraja, potem naj se zbere celi okrajni svet ter skupaj z okrajnim glavarjem ukrene naj, česar treba.

Kako pa s tehničnimi strokovnjaki, katerih potrebuje današnja uprava v vedno rastoči meri? Jasno je, da jih ne bomo imeli v vsakem okraju. Ali zato se več okrajev lahko združi v tehničen okoliš, tako da bo postreženo z inženirji, gozdarskimi tehnikami itd.

Istina je, da je ureditev okrajnih uradov baš tako važna kakor težavna. Dvigne se vprašanje, bode-li okrajni svet imel zgolj »votum consultativum« ali pa »votum decisivum«, bode-li izvoljeni zastopniki ljudstva v njem zgolj »nasvetovalci« ali pa »določalci«? Eno kakor drugo ima svoje težkoče in nedostatke. V prvem slučaju ti grozi nevarnost, da se ti skozi to luknjo zopet ne prikrade nesnaga komaj iztiranega birokratizma, v drugem pa se ti lahko pripeti, da v okrajnem svetu, obdarovanem z neomejeno odločilno oblastjo, naposled zmaga strankarska pristranost na škodo objektivne pravične uprave.

Kako izogniti se dvojni tej nevarnosti? Rešitev te uganke delala bo obilo preglednice bodočemu zakonodajalcu in pa upravnemu organizatorju. Morda bi najbolje bilo, da se pri onih zadevah, glede katerih okrajni predstojnik ne bi bil vezan na mnenje okrajnega sveta, slednjemu dovoli priziv na okrožje ter za slučaj odklonitve pritožbo na upravno sodišče.

Kak bodi instančni tek pri novih upravnih oblastvih? Sedaj imamo v upravi tri instance: okrajno glavarstvo, namestništvo (oziroma deželno vlado) in ministrstvo. Mnogo preveč za točno rešitev! Odtod večinoma prihaja nedostanost avstrijske uprave. Vsaka stvar se trikrat prežveka in premlevala, razsoja jo naposled ministrstvo, katero jo običajno najmanj pozna, ker jo gleda zgolj iz mrtvih aktov, ne pa iz žive istine. Posledica temu je, da je deželna vlada pravzaprav le večje okrajno glavarstvo; isto velja v še večjem obsegu o tretji instanci. Tedaj treba spremembe tudi v tem oziru. Dve instanci povsem zadostujeta tudi v upravi. Od okraja gre priziv na okrožje. Pravna varnost pod to omejitvijo ne bo ogrožena, zlasti ne, ker bomo na vsak način za vsako »deželo«, tedaj tudi za našo »slovensko« skupino ustanovili upravno sodišče, kateremu bi za svojo osebo področje drage volje razširil na zadeve »lastnega predudarka«, katere se sedaj pri avstrijskem upravnem sodišču načeloma izključujejo. Iz take preosnove uprav. prestopka bi pa izvirala še ta prednost, da bi deželna vlada kot najvišja instanca bodoče upravne skupine se stoprav mogla docela posvetiti svoji naravni ulogi, nadzirati, urejati in nadvladati celo gibanje upravnega ustroja!

A še za en korak dalje! Mari ne bi mogel po mojem načrtu izdatno zmanjšani politični okraj prevzeti tudi veliko večino občinskih poslov? V takozvanih »avtonomnih« mestih, na primer v Ljubljani, Mariboru, Celju, Ptujju itd. sta itak združeni okrajno glavarstvo in občina; mestni župan je obenem okrajni glavar za mestni okoliš. Ne bi to bilo »mutatis mutandis« izvršljivo tudi na kmetih? Povsod, po vseh avstrijskih deželah, čujejo se več ali manj upravičene tožbe o slabi občinski upravi. Le deloma so utemeljene v nedostanosti dotičnih županov, poglavitni vzrok tiči marveč v preobilici bremen, katere prešibkim občinskim plečam država navali in dežela. Kaj naj opravi revež, ki ga nagajiva usoda priklene

na županski stolček, s težkimi butarami samosvojega in izročnega delokroga, brez strokovnih moči, prepogostoma celo brez kaznovane pravice? V tem pogledu velja spominjati se prezanimive debate, katere se je pred približno 30 leti vršila v kranjskem deželnem zboru baš o reformi občinskega reda. Nepozabni deželni predsednik baron Winkler, mož bogatih upravnih praktičnihkušenj ter goreč za blagor slovenskega naroda, lotil se je sam pretežavnega dela, zboljšati naš občinski red. Svojega skrbno izklesanega operata ni smel predložiti kot vladno predlogo, temveč pod trdiko deželnega odbora spravil ga je v parlamentarno posvetovanje. V svojem znamenitem načrtu ustvaril je dvojno kategorijo občin: glavno občino in podobčino. I njemu videlo se je primerno in potrebno, sodni okoliš vzeti kot teritorialni obseg glavne občine, seveda z možnostjo, da se »preobsežni« sodni okraji razdele na več glavnih občin. In kako področje je privoščil svojim glavnim občinam? Ves izročeni delokrog in najvažnejše naloge samosvojega delokroga, tako da je kompetenca sedanjih občin, — »podobčin« po Winklerjevem načrtu — v istini skrčil na oskrbo lastnega občinskega premoženja! Globoko zasnovan osnutek, tehnično dovršen do mere, katere daleč presega sedanje zakonodajne »umotvore«, toda ne brez — poglavitne hibe! Winkler moral je namreč ob istem času, ko je s krepko desnico rušil neprikladno poslopje občinskega organizma, morda proti svojemu lastnemu prepričanju popolnoma se vzdržati i najskromnejšega poskusa, da bi predrugačil tudi državne politične urade. In tedaj so se dvignili baš iz krogov narodnih poslancev proti njemu in njegovi občinski reformi glasni ugovori, češ: »Kaj ima ljudstvo od take zamene? Istina je, da bodo okrajna glavarstva s tako urejenimi občinami laglje izhajala, da bo olajšana državna uprava, a stroški bodo zadeli in preobremenjali našega davkoplačevalca!« Ugovori niso bili povsem neopravičeni in tudi pripadniki Winklerjevega načrta, kateri so se bili zanj zavzeli radi očitnih prednosti njegovih, jih niso mogli razveljaviti. In tako se je od domoljubnega deželnega predsednika izumljeni načrt velikopotezne občinske reforme za vselej pokopal v registraturi deželnega odbora!

Mizerija naše občinske uprave pa obstoja še danes ter se je še povečala tekot svetovne vojne. Sodim, da jo korenito odpravimo po organični upravni reformi, ki jo nasvetujem. Tako skrajšanemu in omejenemu področju, kakor ga še puščam današnji občini, more biti koš celo najslabotnejša občina. Niti ta okolnost je ne bi mogla več zavirati, ako bi slučajno, kar se žalibog tolikokrat pripeti na zemlji slovenski, nikakor ne na korist zdravemu občinskemu življenju, še manj pa v prid narodni treznosti in štedljivosti — župan bil obenem — krčmar! Ker po mojem mnenju se županstvo in sicer zelo častivredna gostilničarska obrt nič kaj posebno ne ujemata!

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 8. oktobra. Uradno se razglša: Na tirolski fronti izredno živahen artiljerijski boj. Infanterijski napadi so bili v kali zadušeni. Balkansko bojišče: V starosrbskem obmejnem gorovju smo naše zadnje čete vzeli nazaj na Leskovac. V Albaniji se nadaja umikanje čet generala Pflanzer-Baltina.

Ljuti boji na zapadnem bojišču.

Berlin, 8. oktobra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta: Po silni artiljerijski pripravi so Angleži severno Scarpe napadli na obeh straneh Oppya. V Neuvireullu se je sovražnik ustalil, sicer so ga ustavile naše sprednje čete. Armadna skupina generala Boehna: Severno St. Quentin so nadaljevali Francozi in Angleži svoje močne napade. Severno Montbrehaina so odbili hanoverski in brunšviški polki petkratni sovražni naval. Dalje južno se je zrušil naval sovražnika v našem ognju. Južno Lequeharta so obdržali poznanski in hesenski polki po silovitem boju svoje postojanke. V bojih na višini Tilloy so omajali šlezjski bataljoni in pijonirji v bližinskem boju in s protisunki sovražne Navale. Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Boji na predpolju ob Ailetti in Aisni. Severni breg Suippe je v krajevnih akcijah očiščen sovražnika. Popoldne je napravil nasprotnik v delnih napadih sunek med Bazanceurtom in Selle-som z močnimi silami na obeh straneh St. Clementa ob Arnesi. Krajevni boji v St. Etienne, ki smo ga zavzeli, a nam ga je sovražnik v protinapadu zopet iztrgal. Sicer se je omejevalo delovanje nasprotnika v Champagni na delne sunke. Armadna skupina generala Gallwitz: Po najmočnejši pripravi z ognjem so Amerikanci ponovno skušali prodreti ob obeh straneh Aire. Na zapadnem bregu je omajala virtenberška deželna bramba južno Chatela napadajoče navale, z višine severno Chatela, na kateri se je sovražnik začasno ustalil, je bil zopet vržen v protinapadu. Vzhodno Aire so

se zrušili sovražni napadi večinoma že v našem artiljerijskem ognju. Proti večeru je zopet obnovil sovražnik svoje napade na obeh straneh od Charpentija na Romagne ter od Nantilloisa na Cunel držeče ceste kakor tudi zapadno Moze. Po trdem boju smo ga deloma zopet odbili s sunki.

Berlin, 8. oktobra zvečer. Med Cambraijem in ob Mozi so se razvili novi hudi boji. Južno Cambraija in severno St. Quentin smo sovražne napade odbili. Sredi vojne fronte je sovražnik pridobil ozemlja. Tu smo stali zvečer v boju zapadno Bohaina in vzdolž ceste, ki vodi iz Bohaina v Cambrai. V Champagni in ob Mozi so se izjalovili sovražni napadi.

Politični pregled.

— **Avdijence pri cesarju.** V političnih krogih se govori, da bo cesar ta teden poklical nekatere narodne voditelje na posvetovanje. Med drugimi bosta poklicana načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec in voditelj bosenskih Jugoslovancev dr. Sunarič. Povabljeni bodo baje tudi vodilni politiki iz Banovine. V to svrhu je pozval dr. Wekerle predsednika hrvatskega sabora dr. Medakovića v Budimpešto na konferenco. V jugoslovanskih parlamentarnih krogih povdarjajo, da ne more nobena posamezna oseba in nobena posamezna stranka oddajati v sednjem času obveznih izjav, marveč da je v to poklican le celokupni narod, oziroma tista organizacija, ki posluje kot njega enotna vrhovna reprezentanca. Ta organ je skupni Narodni svet.

— **Za obnovitev miru.** Glasom dunajskih poročil se množe vesti, da bo Wilsonov odgovor negativen. Politični krogi smatrajo, da bo ententa porabila priliko, da jasno formulira svoj mirovni program. Za podlago bodo služila Wilsonova načela, ki jih bo ententa konkretizirala ter tako povedala, kateri so njeni glavni pogoji za obnovitev miru. Eno glavnih težkoč položaja tvori dejstvo, da je monarhija sicer priznala Wilsonova v februarju formulirana načela, da pa se je izognila izjavi o spolniti tih načel v Wilsonovem govoru z dne 4. julija t. l. Takrat je ameriški predsednik poudarjal, da se mora vojna zaključiti tako, da ne preostane nobeno polovičarstvo. In razglasil je sledeče cilje, ki se morajo uresničiti — predno more nastopiti mir. 1. Uničenje vsake samovolje in vsake sile, ki sama na sebi in tajno more motiti mir sveta. 2. Ureditve vseh vprašanih teritorij in suverenitete, gospodarskih in političnih, na podlagi svobodnega sprejetja te ureditve s strani naroda, ki je neposredno prizadet, ne pa na podlagi materialnega interesa ali ugodnosti kakega naroda, ki želi drugo ureditev, da razširi svoj vpliv ali svoje gospodstvo. 3. Pritrditev vseh narodov splošnemu pravu civilizirane družbe. 4. Ustvaritev mirovne organizacije (zveze narodov). Ta julijski Wilsonov program torej osobito ostro in jasno poudarja pravico samoodločbe narodov. Dunajska prošnja za mir o njem molči in torej predvsem vztraja pri znani rezervi glede pravice samoodločbe. V tem oziru vlada torej med centralnimi državami in Wilsonom še principijalno nasprotstvo, ki zaenkrat ni premosteno. Diplomatični krogi so mnenja, da bo monarhija svojo mirovno prošnjo eventualno obnovila in spopolnila, tako, da tudi v slučaju povsem nepovoljnega odgovora entente ni smatrati mirovne akcije za prekinjeno.

— **Zakaj še le sedaj?** Dunajska »Arbeiter-Zeitung« se v svojem nedeljskem uvodnem članku vprašuje: Wilsonovih 14 točk nam je znanih že devet mesecev. Zakaj pa so ponudili šele sedaj mir na tej podlagi. Ali ne bi bili storili tega lahko takoj? Zakaj je bilo treba še na stotisoče žrtev poprej? — Tako se bo še mnogo ljudi vpraševalo!

— **Čehi in čehoslovaška vlada.** Z Dunaja poročajo, da je načelnik Českega svaza naprosil grofa Buriana za 21 potnih listov, da odpotujejo češki zaupniki v Švico, kjer naj bi poučili možnosti miru, informirati čehoslovaško vlado in se udeležiti mirovnih pogajanj. Iz poučenih krogov se zatruje, da je to poročilo za sedaj še prerano. Kakor hitro pa pride do premirja, bo češka delegacija nastopila s to zahtevo.

— **Veleizdajniški proces v Kotoru.** Načelnik Českega svaza poslanec Stanek je posredoval v cesarjevi kabinetni pisarni v zadevi veleizdajniškega procesa v Kotoru. Zahteval je, da se ta proces ustavi, ker je za to mnogo več vzrokov, kakor za ustavitev procesa proti poljskim legionarjem, ki se je vršil v Marmoroški Sihoti.

— **Iz justičnega odseka.** Justični odsek poslanske zbornice se je bavil v soboto z reformo sodnega razpravljanja. Sklenilo se je odškodovanje zastopnikov ubožnih ter razbremenitev odvetnikov z dopustitvijo sodnih uradnikov za zagovornike. Poslanec Neumann je predlagal določilo, naj bo odvetnikom dovoljeno, da se dajo zastopati po kandidatih s substitucijsko pravico.

— **Nemški blok v državnem zboru.** V parlamentu se trajno vrše razgovori med voditelji nemških strank o socialno demokratski resoluciji in o ustanovitvi enotnega nemškega bloka. Razgovori merijo poglavitno na enotno postopanje med nemškimi člani gosposke zbornice in nemškimi državnimi poslanci.

— Kaj že ni danes več veleizdaja. Reči, da se ne more v tej vojni zmagati. (Opozoritev cenzorju: Burian je to rekel). Da je vojna zločin. (Gospod cenzor, danes pravijo to tudi c. kr. ministri!) Da je vojna surovo uničevanje ljudi, in da poganja ljudi in države v strašno pogubo. In končno, da ne more iti z Avstrijo tako naprej, da ni mogoče več v današnjih razmerah živeti, da se more njena sedanja forma razbiti. (Tudi to — gospodine cenzor — pravijo c. kr. ministri, neizvzemši ministra cesarske hiše).

— **Silne nemške izgube.** Znani švicarski vojaški strokovnjak polkovnik Stegemann povdarja v nekem poročilu, da zapadne velesile ofenzivo še vedno z vso silo nadaljujejo. General Foch zato zasleduje tako taktiko, ker so nemške izgube izredno velike, kar se izraža že v številu ujetnikov, ki znaša nad 250.000 mož, in z izgubo nad 20.000 strojnih pušk in nad 3500 topov. Foch lahko razširi fronto še bolj v Vogeze, če razpolaga z zadostnimi močmi, da bo pritisk premoči še hujši.

— **Nemške čete ostanejo še nadalje v Ukrajini.** V uradnih nemških krogih se označuje vesti o odhodu nemških čet iz Ukrajine kot popolnoma neutemeljene. Nemške čete da ostanejo brezpogojno v Ukrajini.

— **Rumunija zopet pred vojno.** Angleško časopisje poroča iz rumunskega vira, da je jako verjetno, da se bo rumunska armada zopet udeležila vojne. V mirovnih pogojih zahtevana demobilizacija je bila izvršena samo deloma. Rumunska vlada razpolaga v Moldaviji, ki ni od Nemcev zasedena, čez osem infanterijskih divizij z artiljerijo. Poroča se nadalje, da so rumunski ministri ustavili med seboj vsa nasprotja, da se ustanovi enotna politična fronta.

— **Rusija in Turčija.** V imenu sovjetske vlade je ljudski komisar Čičerin poslal Turčiji noto, s katero jo obdoljuje, da je z nastopom na Kavkazu prelomila v Brestu Litovskem sklenjeno mirovno pogodbo, vsled česar smatra, da je med Turčijo in Rusijo sklenjeni mir ničev. Očita nadalje Turčiji, da je zasedla provinco Kars, Ardahan in Baku, ne da bi bila vprašala prebivalstvo za njegovo voljo, kakor določa brest-litovska pogodba. Turčija je nadalje s silo rekrutirala in počenjala grozodejstva. V protislovju z določili mirovne pogodbe je turška regularna armada zasedla Baku.

Dopisi.

Iz Kovorja. Kovorskega župana je prosila Marija Tišler iz Vabič za sladkorno karto, ker je bil nje bratec hudo bolan. Župan ji karte ni dal. V razburjenosti je Tišlerjeva rekla, da jih drugim daje, njej pa ne. Razžaljeni župan je Tišlerjevo tožil in dne 21. avgusta je moral, ker ni mogla dokazati svoje trditve, pred cerkvijo v Kovorju preklicati svoje besede. Danes pa je vsa stvar bolj jasna. Če bi bila takrat zadeva tako jasna, bi Tišlerjevi ne bilo treba preklicati svoje trditve; danes se to županu lahko dokaže.

I. P.

Dnevne vesti.

— **Potovalcem v ožje vojno ozemlje.** Kdor hoče potovati v ožje vojno ozemlje, n. pr. v Trst, Grico itd. se mora izkazati razen s potnim listom tudi sspričevalom o cepljenih kozah. To spričevalo sme biti staro največ pet let.

— **Drugo javno ljudsko predavanje Akademije** se vrši v sredo, dne 9. oktobra ob 8. zvečer v veliki dvorani Mestnega doma. Predava dr. Leopold Lenard: Zakaj so razpadle staroslovanske države. Sedeži 1 K, stojišča 50 vin.; člani Akademije plačajo za sedeže 50 vin., stojišča brezplačna kot tudi za dijaštvo. Letna članarina Akademije 4 K.

— **Otroška akcija na Dunaju.** Na iniciativo cesarice Zite se je zapričela pod vodstvom princezinje Lobkowitz akcija v varstvo in ohrano otrok. Izvolil se je v to svrhu pod predstvom princezinje Lobkowitz posebni komite, ki bo vodil vse nadaljne delo. Vojni minister Stöger-Steiner je preskrbel za to akcijo potrebne bolniške prostore, kjer se bodo zdravili predvsem na tuberkulozi boleajoči otroci — in teli na Dunaju ni malo. Komite se obrača na premožnejše prebivalstvo za dobrohotno pomoč dunajskim otrokom.

— **Društvo zasebnih uradnikov in uradnic v Ljubljani** priredi za svoje člane poučne tečaje za srbohrvaščino, italijanščino, knjigovodstvo, hranilnično knjigovodstvo in zemljiško knjigo. Člani društva, ki nameravajo obiskovati ta ali oni predmet, naj se oglasijo čimprej v društveni pisarni od 6. do 9. ure zvečer, najkasneje pa do 20. oktobra.

— **Cigan ustrelil cigana.** V gozdu blizu Št. Vida na Koroškem sta se srečala dva cigana, katera sta se že od prej sovražila radi nekkih ukradenih vojaških listin. Beseda je dala besedo, na kar sta segla po orožju. Konec je bil ta, da je cigan Anton Breščak, 22 let star gódec obležal na mestu mrtev, zadet v prsi. Tež-

ko, da bi okrevail, ker je rana nevarna. Zmagovalec pa je pobegnil, kakor se spodobi v takih slučajih!

— **Tržaškega slovenskega gledališča** otvoritvena predstava se je vršila v nedeljo, dne 6. t. m. Igrali so enodejanko »Nihilistko«.

— **Stavka na dunajski cestni železnici.** Na dunajski cestni železnici je začelo stavkati 950 delavcev. Zahtevajo 50 odstotkov zvišanja plač in preskrbo z živili ter drugimi potrebščinami. Vozniki in izprevodniki ne stavkajo ter se promet za enkrat vrši nemoteno.

— **Županom v Beljaku** je bil izvoljen dne 4. oktobra odvetnik dr. Strobl, ki je sedaaž častnik v vojaški službi.

— **Stanje konj v Avstriji.** V Avstriji je bilo pred vojsko 1.900.000 konj. Od začetka vojske pa do junija 1918 se je to število konj zmanjšalo radi rekvizicij vojaške uprave (ki je zahtevala in vzela več kot 500.000 konj) radi izgub v Galiciji, kjer so rekvirirali Rusi, in še radi drugih izgub, za skupno 1.121.000 konj. Vsakega gotovo iznenadi, če mu povemo, da ni sedaj v Avstriji več kot 900.000 konj.

— **Praške žene prislednice v aprovizaciji.** »Pravo Lidu« poroča, da je bil gospodarski svet praškega mesta pozvan, naj imenuje tri žene, ki bi pri sejah ravnateljstva prehranjevalnega urada sodelovale s posvetovalnim glasom.

— **Vprašanje »ekselence« rešeno.** Iz Berlina pišejo: Cesar je naslovil na državnega kanclerja naslednji razglas: Z ozirom na razglas z dne 27. aprila 1899 določam, da naj imajo vsi državni tajniki za dobo svojega uradovanja naslov »ekselenca«. Kako neizmerno bo to veselilo nemški narod.

— **Oddaja stare obleke v Nemčiji.** V Velikem Berlinu so končali prostovoljno oddajo starih oblek. Izpadlo je mnogo slabše, kot so pričakovali. Mesto 75.000 moških oblek so jih oddali le 48.000. V Berlinu samem so oddali mesto potrebovanih 35.000 oblek le 17.500; v Barnirum le 2300 mesto 13.500 itd. — Čudimo se... saj so Nemci in posebno oni v »rajhu« znani kot dobri potriotje.

Shodi.

Javen shod podružnice »Unije« se bo vršil v Idriji v nedeljo, dne 13. oktobra t. l. v pivarni pri »Črnem orlu« in sicer točno ob 9. uri dopoldne z dnevnim redom: 1. Kaj naj stori delovno ljudstvo z ozirom na bodoče čase. 2. Splošne delavske razmere. — Delavci-rudarji! Ta shod je sklican na željo vas. Vršil se bo, če boste prišli o pravem času in vsi na shod. Če se hoče sklepati važne reči, mora priti na shod vse, kar je delavskega, torej ne samo vsi delavci, ampak tudi vse njih žene!

Trbovlje. V nedeljo, dne 13. t. m. se vrši na dvorišču Delavskega doma velik javen rudarski shod, na katerem poročata sodrug Kopac iz Trsta in Sitar. Ker je shod velike važnosti, je treba, da se ga delavci v polnem številu udeležijo.

Deželna organizacija jug. soc. dem. stranke na Goriškem sklicuje v nedeljo, dne 13. t. m. ob 10. zjutraj zaupni sestanek, ki se bo vršil v Gorici, ulica Teatro šte. 20. I. Posebnih vabil se ne bo razpošiljalo, zato pa se priporoča vsem sodrugom, da se sestanka udeležijo v čim večjem številu, ker se bo razpravljalo o posebno važnih zadevah.

Državni zbor.

Dunaj, 8. oktobra

Državna zbornica se je danes zopet sestala k seji. Okrajno sodišče Starigrad je vložilo proti posl. Tresič-Pavičiču prošnjo za priustitev k obravnavi.

Nato je govoril ministrski predsednik baron Hussarek o mirovni noti, ki jo je poslala dne 4. oktobra avstroogrška vlada predsedniku Wilsonu. Izvajal je naslednje: »Nemčija in Turčija sta podvzeli analogen korak. Ta novi in velepomembni akt je posledica one pravične in odkritosrčne mirovne pripravljenosti, ki je bila zanjo monarhija vedno pristopna, izhajajoč iz načela obrambne vojne. V kolikor ne vsebuje stvarne predloge, temveč akceptira tisto podlago za pogajanja, ki je označena od prominentne nasprotne strani, pa je ta akt dokaz za to, da so pripravljene osrednje države hoditi pota, ki utegnejo tudi po manifestacijah nasprotne strani v resnici voditi do cilja.

Nočem prikrivati, da zahteva sprejem one podlage za pogajanja, ki smo jo sicer že zdavnaj toplo pozdravili, v posameznostih modifikacijo političnih nazorov, katerih se je javno mnenje doslej trdno držalo. Ravno tako računam tudi na to, da bo znala visoka zbornica

ceniti ponovni mirovni korak in da mu bo prisodila s tem v imenu avstrijskih narodov oni pomen, ki ga ta korak potrebuje, da pride v času, v katerem si godni narodi sami določajo svojo bodočnost, do popolne veljave. Moči te ideje hočemo zaupati tudi naš notranji mirni razvoj, v upanju, da bo tudi tu izšlo iz svobodne samoodločbe narodov sodelovanje za skupne cilje. Odgovor sovražnikov, ki bi omalovaževal našo pripravljenost in ki bi pokazal neobzirno maščevalno voljo, bi imel računati na strani zveznih sil z neupogljivo odločnostjo, braniti čast in obstoj do skrajnega.

Predsednik dr. Gross je izjavil: Najsi bo stališče strank k mirovnemu vprašanju kakršnokoli, gotovo je, da korakamo miru nasproti. Da more biti ta mir le pravičen in časten za to jamčijo junaštva zveznih armad, za to jamči splošen vojni položaj. Nedvomno bo vplival mir na naše notranje politične razmere in predvsem tudi na naš gospodarski položaj. Toda ni še čas, da bi se bavili s temi vprašanji. Zato predlagam zbornici, da pridemo v debato o notranjepolitičnem položaju in o stavljenih nujnih interpelacijah.

Prebrane so bile naslednje nujne interpelacije: Kraus in Schreiter, glede preskrbe z živili na nemškem Češkem; Jeřabek, glede preskrbe prebivalstva z najpotrebnejšimi potrebščinami; dr. Korošec, glede konsignacije talov v Bosni, Hercegovini, na Hrvaškem in v Dalmaciji; dr. Korošec, glede obustave procesa proti mornarjem v Boki Kotorski; dr. Rybař in tovariši, glede uvedbe preiskave proti dr. Korošču; dr. Rybař in tovariši, glede odpustitve in nasilnega vpokojenja ljubljanskega realčnega ravnatelja dr. Corá in voditelja idrijske realke dr. Lončarja; dr. Benkovič, glede rabe orožja predpostavljenih nasproti podložnim; gre tu za zadevo stotnika Wolfganga in korporala Tušaka; dr. Tertil in tovariši, glede obnovitve Galicije; Klofač, Staněk in tovariši, glede ustanovitve okrožnega sodišča v Trutnovem in Levicky, glede obnovitve vzhodne Galicije.

Nato je govoril posl. dr. Rybař in izvajal med drugim: Kar se dogaja pred našimi očmi, ni navadna diplomatska igra, temveč likvidacija stare Avstrije. Opozarjal je na sistem začetkom vojne, da se je jemalo avstro-ogrške državljane in bos. - hercegovinske deželjane za tale; govori se, da se namerava ta sistem sedaj, ko se umika naša vojska v Albanijo v Bosni in Hercegovini zopet obnoviti. Govornik govori na to o svoji interpelaciji glede persekucij realčnih ravnateljev dr. Corá in dr. Lončarja. Končno je dejal: Jugoslovani polagajo svojo usodo v Wilsonove roke. Od njegovih korakov upajo na ugodno rešitev jugoslovanskega vprašanja.

Posl. dr. Schürff (nemški nacionalce) je izjavil, da Nemci mirovno voljo, ki je izražena v stavljeni mirovni ponudbi, ne le odobravajo, ampak tudi žele, da bi privedla do uspešnih mirovnih pogajanj. Upamo, da pridemo na poti samoodločbe do boljše bodočnosti.

Poslanec dr. Jeřabek: Videlo se bo, je-li Wilsonovo mirovno prizadevanje resno, ali pa hoče postaviti na mesto nemškega imperializma, ameriški ali angleški. Govornik zahteva, da se borza zapre in odstrani centralno gospodarstvo.

Posl. sodr. dr. Renner: Položaj, v katerem živi delavsko ljudstvo, je postal neznosen. Po štiriletnem državnem prehranjevalnem režimu stojimo pred faktičnim razkrojem javnega prehranjevanja. Dobiti ni mogoče več nobene stvari in razdeljevanje živil po posameznih delih države je vsled transportnih težkoč skoro onemogočeno. Po končani vojni ne bo mogoče preiti k prosti produkciji in prosti trgovini. Prišel bo nov gospodarski red, namreč socialističen.

Nato je bila seja zaključena. Prihodnja se bo vršila jutri dopoldne.

Zadnie vesti.

Češko-Slovaška država.

Dunaj, 8. oktobra. Minister vnajih zadev grof Burian je danes nekaterim članom gosposke zbornice izjavil, da je skupna vlada pripravljena pogajati se glede češko-slovaške države.

Važno posvetovanje v Zagrebu.

Zagreb, 8. oktobra. Z ozirom na važen političen položaj se saborski blub hrvatsko-srbske koalicije sestane jutri na plenarno sejo, kateri se pripisuje izredna politična važnost. Oficialno glasilo koalicije objavlja tim povodom senzacionalen članek, v katerem izvaja med drugim: Koalicija je s svojo dosedanjjo taktiko hotela

očuvati narodne sile za moment končne odločitve. Zdi se nam, da je ta moment prišel. Monarhija je predlagala mir in je s sprejetjem Wilsonovih točk priznala pravo samoodločevanja. Sedaj je treba, da spregovori naš narod ter izjavi svoje težnje. V tem zgodovinskem trenutku ne smemo molčati. Treba je, da združimo sedaj vse svoje sile ter označimo svoje stališče o rešitvi problema našega troimenega naroda, katerega ujedinjenje in neodvisnost hočemo vsi.

Likvidacijski kabinet Lamasch.

Dunaj, 8. oktobra. Iz dobro informiranih dunajskih krogov je zastopnik »Frankfurter Zeitung« izvedel, da bo nov avstrijski kabinet pod predsedstvom dr. Lamascha prevzel nalogo, da likviduje staro Avstrijo in reši prehodni finančni problem, upoštevajoč zlasti vojne dolgeve.

Ogrski ministri pri cesarju.

Budimpešta, 8. oktobra. Na predlog ministrskega predsednika dr. Wekerleja sprejme cesar v avdienci nekaj ogrskih politikov. Grof Tisza in grof Julij Andrassy odpotujeta danes zvečer na Dunaj in bosta baje že jutri sprejeta pri monarhu v avdienci. Grof Albert Apponyi in Mihael Karolyi bosta potovala jutri na Dunaj, kjer ju sprejme cesar v avdienco pojutrašnjem. Trgovski minister baron Szterenyi se odpelje v spremstvu svojega tajnika zvečer na Dunaj in bo jutri sprejet v avdienci. Tudi minister v najvišjem dvornem stanu je prispel na Dunaj.

Koncentracija na Ogrskem.

Budimpešta, 8. oktobra. Med madžarskimi voditelji strank, zlasti med starima nasprotnikoma grofom Tiszo in grofom Andrassyjem je prišlo do sporazuma pod geslom, da naj prenehajo vsi strankarski boji, vse stranke naj se združijo v borbi za neodvisnost, čast in integriteto madžarske države.

Za neodvisno poljsko državo.

Varšava, 8. oktobra. Poljski regentski svet je izdal oklic poljskemu narodu, v katerem naglašja, da je v tem usodnem trenutku volja poljskega naroda jasna, soglasna in odločna. Opozarjajoč na Wilsonove splošne mirovne nazore, ki so sedaj celemu svetu temelj za novo uredbo skupnega življenja narodov, oklic končno izjavlja: Z ozirom na Poljsko morajo ta načela dovesti k ustanovitvi neodvisne države, ki mora obsegati vsa poljska ozemlja z dohodom do morja s politično in gospodarsko neodvisnostjo ter s teritorialno nedotakljivostjo. Vse to pa mora biti zajamčeno z mednarodnimi pogodbami.

Predpogoji za mirovna pogajanja.

Dunaj, 8. oktobra. V diplomatskih krogih centralnih držav upajo, da Wilsonov odgovor ne bo povsem negativen, temveč da bo Wilson le stavil gotove predpogoje, ne da bi zaenkrat ponudbo stvarno odklonil. Domneva se, da bodo ti predpogoji v glavnem naslednji: takojšnja izročitev Alzacije-Lorene Francozom, takojšnja evakuacija Francije, Belgije in zasedenega dela Italije, izročitev Carigrada, ki naj postane nevtralno mesto, ureditev balkanskih razmer in najbrže tudi evakuacija baltičskih provinc.

Glasovi o mirovni akciji.

Zeneva, 8. oktobra. Pariška »Agence Havas« javlja: Francosko časopisje se bavi z govorom novega nemškega državnega kancelerja in z mirovnim predlogom centralnih držav. Soglasno označujejo nemške obljube glede francoskih zahtev kot ničeve ter izjavljajo, da je brezmiselno pogajati se na taki podlagi.

London, 8. oktobra. »Times« izvajajo, da je škoda govoriti o pogajanjih. Aliranci soglašajo v tem, da mora biti poraz vojnih hujšakcev popolen in absoluten. Miru ne bo, če se Nemčija brezpogojno ne uda. Le tako izgubi voljo in moč še kedaj kršiti mir. »Daily Chronicle« pravi: Nikdo ne želi vojne nadaljevati, a noben državnik ne bo zadovoljen z manjšim uspehom kakor s končno zmago nad vojnimi hujšakci v Potsdamu. »Daily News« pišejo: Če označuje govor princa Maksa Badenskega res onega duha, ki vlada, potem je militarizem premagan. Svet naj počaka na Wilsonov odgovor. »Daily Express« pravi: Če hoče Nemčija res premirje, naj stori, kar je storila Bulgarija. To je edina pot do miru.

Berlin, 8. oktobra. Iz Haaga poročajo, da iz ententnih držav prihajajo vesti, ki dajejo nekaj upanja, da se položaj srečno razvije.

Ameriški pogoji za premirje.

Washington, 8. oktobra. V senatu je vložil danes Mac Cumber resolucijo, ki zahteva, da mora Nemčija, predno se sklene premirje, demobilizirati svojo armado, izročiti svojo mornarico, plačati odškodnino za razrušena in opustošena mesta, vrniti Alzacijo-Loreno ter povrniti Franciji vojno odškodnino, katero je Francija morala plačati Nemčiji leta 1870. Senator Lodge je izjavil: Edino možni kurz za bodočnost je ta, da se zagotovi popolna vojaška zmaga nad nemško armado.

Wilson prejel mirovno noto.

Washington, 7. oktobra. Danes dopoldne je švedski poslanik Burianovo mirovno noto izročil državnemu tajniku Lansingu. Malo pozneje je švicarski posla-

nik osebno izročil predsedniku Wilsonu zanj določeno nemško mirovno noto.

Odpor Bulgarov brezupen.

Sofija, 8. oktobra. Vse bulgarsko časopisje dokazuje, da je bila Bulgarija k svojemu koraku prisiljena, ker ji zavezniki niso poslali in niso mogli poslati nobene pomoči. Celo pruski general Scholz priznava, da je bil vsak odpor Bulgarov v teh okolnostih brezupen.

Afera Pilsudski.

Dunaj, 8. oktobra. »Polnische Nachrichten« poročajo, da je načelnik parlamentarnega kluba poljskih socialnih demokratov, poslanec Daszynski, poslal nemškemu državnemu tajniku Scheidemannu pismo, v katerem zahteva, da se takoj izpusti na svobodo poljski brigadir Pilsudski in njegov štabni šef polkovnik Sonkovski, ker ni nobenega vzroka za to, da so Pilsudskega odvedli iz Varšave ter ga zaprli.

Zveza narodov.

London, 8. oktobra. »Manchester Guardian« poroča na uvodnem mestu: Liberalna stranka spodnje zbornice je sklenila, naj se centralne države sprejmejo v splošno zvezo narodov.

Bulgarija in Turčija.

Carigrad, 8. oktobra. Oficiozno glasilo »Tanin« izjavlja s posebnim povdarkom, da je vlada za vsak, tudi najskrajnejši slučaj storila potrebne ukrepe proti Bulgariji.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes zvečer ob pol 8. se predvaja »Morala gospe Dulske« za A abonente. — V četrtek, dne 10. t. m. se ponovi prvič Jirasekova »Laterna« za B abonement. — V četrtek, dne 10. t. m. prično v »Narodnem domu« ob 7. uri zvečer baletne skušnje. Opozarjajo se vsi, da se skušnje zanesljivo udeležijo. Obenem se naznanja, da se sprejmejo še novi prihlasi 14—18letnih gospodičen. — Slavnemu občinstvu naznanjamo, da se bode odšel dalje vršila predprodaja vstopnic za vse predstave izven abonementa že ob 9. uri jutraj do 1. popoldne. Sicer ostane, kakor pri drugih predstavah od 11. do 1. določen čas za prodajo dijaških vstopnic.

»Akademija«. Včeraj zvečer so nastopili na odru operni pevci in pevke Narodnega gledališča v Ljubljani. Toda nekaj je viselo ves večer v ozračju, in do konca večera ni bilo niti na odru, niti pri občinstvu pravega razpoloženja. Peto se je več ali manj dobro, tudi program je bil lep, dasi se je izpustilo nekaj lepših točk, ker je zbolel gosp. Drvota. Občinstvu se je komaj zljubilo ploskati, in tudi pri igralcih in igralkah je vladalo podobno razpoloženje. — Opozarjamo na današnjo, res hvaležno predstavo: »Morala gospe Dulske«.

Aprovizacija.

Mast. Stranke III. in IV. okraja, ki imajo masčobno izkaznico s kuponom za mesec september, dobe v vojni prodajalni v Gosposki ulici mast po sledečem redu: III. okraj v četrtek, dne 10. t. m. popoldne štev. 1 do 800, v petek dopoldne štev. 801 do konca. — IV. okraj v petek popoldne štev. 1 do 800, v soboto dopoldne štev. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo četrto kg masti, kilogram stane 64 kron. Nakaznico za mast, ki ostane brez kupona, naj se hrani. Posodo je prinesiti seboj.

Kavina mešanica se bode dobila v sledečih prodajalnah, in sicer: Na izkaznice štev. 1 in 2 pri Rauhekarju Pred Škofijo, štev. 3 in 4 pri Zirkelbachu Poljanska cesta, štev. 5 in 6 pri Fridrichu Poljanska cesta, štev. 7 in 8 pri Perdanu Cesarja Josipa trg, štev. 9 in 10 pri Žetkovi Sv. Florjana ulica, štev. 11 in 12 pri Jerančiču Karlovska cesta, štev. 13 in 14 pri Schifferju Mestni trg, štev. 15 in 16 pri Tavčarju Stari trg, štev. 17, 18 in 19 pri Trdini Stari trg, štev. 20 in 21 pri Sokliču Pred Konjušnico, štev. 22 in 23 pri Tenenteju Gradaška ulica, štev. 24 in 25 pri Slemenšku Emonska cesta, štev. 26 in 27 pri Steinerju Opekarska cesta, štev. 28, 29 in 30 pri Jelačinu Rimska cesta, štev. 31 in 32 pri Meinlu Šelenburgova ulica, štev. 33 in 34 pri Elbertu Zvezda, štev. 35 in 36 pri Meskovcu-Medenu Jurčičev trg, štev. 37 in 38 pri Jeršetu Rimska cesta, štev. 39, 40, 41 in 42 pri Staculu Šelenburgova ulica, štev. 43 in 44 pri Fabianiju Prešernova ulica, štev. 45 in 46 pri Planinšku Dunajska cesta, štev. 47 in 48 pri Sarku Marije Terezije cesta, štev. 49 in 50 pri Holzerju Dunajska cesta, štev. 51 in 52 pri Zorcu Dunajska cesta, štev. 53 in 54 pri Jeršetu Sv. Petra cesta, štev. 55 in 56 pri Simončiču Sv. Petra cesta, štev. 57 in 58 pri Antonu Mencingerju Sv. Petra cesta, štev. 59, 60 in 61 pri Tomažu Mencingerju Resljeva cesta, štev. 62 in 63 pri Simončiču Spodnja Šiška, štev. 64 in 65 pri Zormanu Spodnja Šiška, štev. 66 in 67 pri Pintarju Spodnja Šiška, štev. 68 in 69 pri Skubicu Spodnja Šiška, štev. 70 in 71 pri Šarabonu Martibicu Spodnja Šiška, štev. 72 in 73 pri Sušniku Zaloška cesta, štev. 74 in 75 pri Šarabonu Zaloška cesta, štev. 76, 77 in 78 pri Klemencu Dolenjska cesta, štev. 79 in 80 pri Marenčetu Dolenjska cesta. Na vsako numerirano iz-

kaznico se dobi po 1 zavitek kavine mešanice. Zavitek stane eno krono. Kavina mešanica se dobi le od 14. do 19. oktobra. Po končani prodaji morajo trgovci takoj predložiti vse izkaznice v mestni posvetovalnici in sporočiti koliko jim je ostalo kavine mešanice.

Prodaja praških klobas po znižani ceni. Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v vojni prodajalni v Gosposki ulici v četrtek, dne 10. t. m. dopoldne strankam z zeleno izkaznico »B« od št. 150 do 300. Vsaka oseba dobi četrto kilograma. Kilogram stane 8 kron.

Zelnate glave za VII. okraj. Stranke VII. okraja prejmejo zelnate glave na zelena nakazila za krompir v četrtek, dne 10. t. m. v deški šoli na Ledini. Določen je tale red: od 8. do 9. dopoldne štev. 1 do 130, od 9. do 10. štev. 131 do 260, od 10. do 11. štev. 261 do 390, popoldne od pol 2. do pol 3. štev. 391 do 520, od pol 3. do pol 4. štev. 521 do 650, od pol 4. do pol 5. štev. 651 do 780, od pol 5. do pol 6. štev. 781 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kilogram stane 56 vinarjev. Kdor želi več kot 500 kg zelja, naj se zgleda v uradu mestne aprovizacije na Poljanski cesti štev. 13, I. nadstropje, da se mu dostavi zelje na dom.

Zelnate glave za VIII. okraj. Stranke VIII. okraja prejmejo zelnate glave na zelena nakazila za krompir v petek, dne 11. t. m. popoldne v deški šoli na Ledini. Določen je tale red: od pol 2. do pol 3. štev. 1 do 130, od pol 3. do pol 4. štev. 131 do 260, od pol 4. do pol 5. štev. 261 do 390, od pol 5. do pol 6. štev. 391 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kilogram stane 56 vinarjev.

Zelnate glave za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo zelnate glave na zelena nakazila za krompir v petek, dne 11. t. m. dopoldne v deški šoli na Ledini. Določen je tale red: od 8. do 9. štev. 1 do 120, od 9. do 10. štev. 121 do 240, od 10. do 11. štev. 241 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kilogram stane 56 vinarjev.

Razno.

* Neverjetne razmere v ogrskem samostanu. »Abend« poroča iz Vel. Varada, da je bila nastavljena v tamošnji uršulinski samostan nova prednica mati Emerika, da bi napravila red. Prejšnja prednica Filomena je uvedla baje grozne razmere. Nune so se morale napot sleči in potem bičati druga drugo z metlami v katerih so bile vpletene kovinaste igle. Prednica sama se je udeleževala te »pokore«. Redovnice so morale nositi pločevinaste nogavice, ki so jim ranjevale noge do krvi. Med molitvami so imele nagobčnike, s katerimi so si razdirale obraz. Mnogo nun je radi tega izstopilo iz samostana, dokler niso prišle te stvari na dan.

* Kako plačuje Dunaj svoje umetnike. Ravnatelj dunajskega »Ronacher« gledišča poroča, da ni plača nobenega izmed igralcev v njegovem gledišču manjša kot 3000 K mesečno. Večina dobiva 5000—10.000 K mesečno. Umetnica Wiesenhalova prejema celo 18.000 K, Mizi Güntherova 18.000 K, mimik Matrai 15.000 K in Louis Freumann 12.000 K. In plače bodo baje vsem še povišali!

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

OBČNO KONZUMNO DRUŠTVO V TRBOVLJAH
vpis. zadr. z o. poroštvom.

Vabilo

na

redni občni zbor

Občnega konzumnega društva,

ki se bo vršil

v nedeljo dne 20. vinotoka 1918 ob 4. uri popoldne v prostorih

DELAVSKEGA DOMA.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorstva in predlog za podelitev odveze.
4. Sklepanje o prebitku.
5. Volitev treh članov v nadzorstvo in enega namestnika.
6. Razni predlogi in nasveti.

Nadzorstvo.

**Išče se
dobre raznašalke**

za raznašati »NAPREJ« v mestu in na Viču.
Zaslужek dober. Nastop takoj.